

~~El senyor Melà, professor de francès~~
Novel·la

de
Carles Salvador

I

Antoni Garcés se plantà a la porta del Liuis les mans a les boltxaques, la mirada elàstica - que ell pensava tràgica - i contemplà el deambular de la gent. Eren les huit de la nit. La llumitat de l'ambient li arribava als ossos a través del tratje de llaneta i de la carn debilitada i flaca. Els llums eren encesos. Una mà invisible jugava amb uns dans de llum que pujaven i baixaven en festa de circ a la porta d'una casa comercial. Sota un anunci de lletres verdes fulminava de tant en tant el llamp vermell d'una sageta en zig-zag. Als ulls apligaven les martellades d'unes lletres que rítmicament s'encenien per a quig dels lectures passavolants. A les ~~orelles~~ balbes de les orelles es carapollaven els crits dels veue-

2 / dors de diaris.

Passauen modistes, empleats, obrers, estudiants; tots, amb el clavell del somri en la boca. Passauen burgesos erts, amb el cullerot de les satisfaccions ben travessat a la panxa, berenats, calentors baix el tub dels gavanys, amb el cervell ple de recordacions amables; i amb la fac, clara de les ànsies resoltes. Passauen senyoretas - les dames de totes les edats vestides a la moda; i que el poble valencià condemnava «senyoretas» amb serietud i ironia - parlotejant baixet, amb gestos de civilització, amb refinaments de col·legis de monjes; dames perfumades, enpiades discretament que venien del cinema o de la visita retardada per el passeig asolejat...

Fots els que passauen eren per a Antoni Jarcés, el nostre desocupat personatge, una riada de coloraines que l'impresionava i tallava la retina com el bisturi d'una miqola de fina llana talla de vegades l'ull ardent del sol en posta.

I en aquell copís trafiguar de la gent no havia ningú que ell conequés. I era, la seua, una situació d'alarma... La nit anterior

3 / ni sopar havia. Ni un esmorzar l'havia substituït. Ni un mal dinar... Probablement aquella nit no soparia tampoc. Aquesta trista esperança de famoleure no l' desesperava; solament li restava creia - una poca d' humor.

- ¡Guei - pregunta - ja no menjaré mai més?

Si ara se li presentés un d'aquells coneixuts que va tindre quan era estudiant, bé que l'aturaria per demanar-li un parell de pesetes.

- Xe, tu; jo sóc Antoni Garcés ¿no t'en records? Aquell company teu que... I ràpidament, o poc a poc, segons com li veingues en gana, li explicaria la comèdia de la seua vida; i l'amic ¡és clar! per compassió o per amistat, per reconeixement o per lleuar-se'l del davant li donaria diners per a sopar. Ah, quin soparot amb un parell de pesetes! Antoni badallava; però l'amic corbidadís, el possible amic de les llàstimes no passava, no s'atreuia a passar aquella nit per davant del Liric on Garcés l'esperava.

- Jo confie en què passarà - deia - Passarà i soparé i dormiré ^{nota} ~~cosa~~ teulat. Bé; baix ^{nota} ~~baix~~ tenles sempre he dormit. Allà per el Carnic

4/ hi ha l'escaleta de la casa de dones que no en
deixarà mentir...

I l'amig, el probable amic no passava i el que
és pitjor: no passà. i Tant de consells com ell tenia!
Ni el germà d'aquella xicota que ell va festejar. Ni
el cambrer del cafè on tenia la penya. ¿No haurien
mort tots? Fet i fet ja s'havien escolat quinze
anys. ¡Bah! Ni els coneixiria, ni el coneixrien.

- ¡A qui ~~ell~~ faria creure - renuncava - que
no farés, aquell xicot tan desimbolt a totes
les reunions; tan viu d'ingeni; el que resolia
tots els problemes i totes les qüestions amicals
amb un bri de rialles a la punta de la llen-
gua; el que mai no res gastava perquè res
mai no tenia però que tot li eixia bé fins
els finals de cursos que aprobava sense mi-
rar una lletra, sense comprar un llibre, sen-
se conèixer casi els professors?

Antoni farés, certament, havia estat
un estudiant del moment. Vuit dies abans ~~de~~
d'exàmens llegia un text i amb una lectura ja en
tenia prou. Si li preguntava el professor d'Història
per Felip II? ¡Sobresalient! Com que el catedràtic era
liberal farés malparlava de la Inquisició i de-
fensava, abundant, la "bliga dels Drets de l'Home" d'
ara i comparava des dues èpoques. Amb el pro-
fessor d'Ètica es comportava de manera ben
oposta: «Fins la lliure opinió, visca la filosofia to-

5 / ~~mista~~, abaix Kant, i la Raó pura...» Obtenia un notable com una casaca. Era ell, un estudiant amb recursos. Ell pensava que rira bien qui rira le dernier. Ara, que la vida, després dels estudis, li era ben dura. Ja feia uns anys que l'humor no li ~~feia~~ apuntava als ulls i que patia gana...

Però els records no l'alimentaven, ni les consideracions. ¡Demerts de deu! ¡Fam! ¡Hauria de dormir dejú?

¡I si robava? Fou un llampoc. Esclatà la idea com un anunci lluminós dels que guarnien la nit de l'obigarrat carrer ciutadà.

— Un mal pensament! ¡jo lladre? ¡Primer morir de fam!

¡I si demanava caritat? Repes se li feren les galtes quan trobà que abans se li ocorria demanar almsina que treball. Però treballar... ¡de qui? ¡A on? Ell no aprofitava per res. Heretà dels pares uns diners, aquelles tres mil lliures que les feu allargar set anys com tres reflex quaresmals; després de menjar-les les comprovà que res no sabia fer, que no servia per a cosa útil.

Resolució:

— Demanar caritat puix que el morir de gana era ben vergonyós. Un altre dia, un dia d'aquella mateixa setmana pensaria en fer feina, en quin treball podria ocupar-se

6 / ¡Aquesta era la cosa!

I abandonant la porta del Liric entrà en el carrer curull de la cridòria detonant de llums i de rumor de sabates lliscants sobre l'asfalt.
- ¡Demanaré caritat!

+ + +

El va aturar al bell mig de la Gran Via de les Germanies i en obrir la boca - el barret ^a ~~en~~ la mà era una plàtera grassosa que tanbé peticionava - se li treballà el cor. Aquell ro-
nyàs ample de ventre, d'aspecte pacífic i mi-
rada bondadosa li posà a la tapa del pit l'ull
terrible del canó d'una pistola.

Antoni Garcís no sabia què dir per moure
les paraes i eixir ~~del~~ del pas. I fou el burgesí qui
parla.

- ¿T'hi vols, tu?

- Sempre... ¡tinc fam!

El sempre es traqué del fons de la boltraca
un somriure clar.

- I volies que te donara un pesset i no? ^o
volies robar-me?

- Robar, no. Vullc faena. ¡Vullc faena! Vós me'n
podrieu donar. Als farà falta un home. ¿Als fa fal-
ta un home? ¿Per a qui el necessiten? Jo, sempre,
apropite per a tot. He estat estudiant. He corre-
gut més...

El sempre es confiana. Garcís devia tindre un

7 / posat de bona persona per quant el sempre afliu-
xava les correjes de la tenor. I ~~apretava~~ les de
la cordialitat. I així, poquí interrogar amb tota la
bona fi del món.

- Vosté sabrà taquigrafia?

No sabia taquigrafia Antoni Garcés. Les terres que
tenia trepitades no ~~van ser~~ ^{tenien} aquella esplendor
dessa paradisiaca que fa esclatar tota flor i tota
saviduria.

- No en sé, sempre, de taquigrafia.

Es dos estaven anomenats. Ningú tenia per l'
altre. ~~El~~ ^{El} estava disposat a salvar l'altre. I l'altre
era cadascú d'ells dos.

- Però sabreu francès, almenys.

- Sí; francès sí que n sé, monsieur.

- I vosté el francès que sap voldria ensenyar-
lo a una filla meua?

La pregunta era una sortida de sol i una pos-
ta; es feia la llum i les tenebres. Antoni Gar-
cés sabia parlar francès però no dominava
l'idioma. Volia treballar però repudiava
tota mena d'esclavatge, d'horari, de tasca...
Si avergonyia dir que sí i dir que no. Volia men-
jar, no treballar. Recordà la fam que passava,
els anys d'estudi, les seues mixtificacions
per a eixir ben ellurat dels compromisos i
digné resoltament.

- Sí; ensenyaré francès sí és precis.

- Val més aixó que no carregar sacs al port,

8/ aconsellà el burges. I continuà: — Si vol complir, si vol ésser home honrat, vinga demà a casa.

Li entregà una targeta, tres pessetes "per a ropar i dormir" i el feu recular més de trenta metres ho i apuntant-lo amb el canó de la pistola.

La targeta deia

Ramon Salva i Girona
propietari
Plaça de l'Angelot, 1.

x + x

Antoni Garcés anava cada dia a donar la lliçó de francès a la senyoreta Rosaura, filla única del capitalista don Ramon. Ell, certament, no en sabia de francès per a ~~professar~~ ^{que} però com la senyoreta Rosaura tampoc no en sabia el problema no era insoluble. S'havia ideat la treteta de no donar la lliçó sinó de prendre-la, com ~~g~~ massa professors practiquen, i així li quedava el recurs d'estudiar un poc per els matins la lliçó que per ~~les~~ la vespra

9 / da escoltava dels llavis tendres de la veua
deixeble.

Passà una setmana, un mes i un altre mes
i allavors el professor don Antoni era ja in-
dispensable en la casa. Si se retardava uns
minuts a la senyoreta Rosaura se li agudia
la neurastènia. Si un dia deixava d'anar
per curar ^{re} un ~~constipat~~ refredat agut, la senyo-
reta Rosaura ja notastava res a l'hora del
dinar. Don Ramon i, més encara les criades,
oraven cada dia que don Antoni no es mo-
ris abans la senyoreta Rosaura no acabés
d'aprendre a la perfecció el francès. Amb
la lliçó diària havia alegria casolana.
Els dimenges el feien anar pel dematí
a la sortida de missa.

Alt, ves, ~~escaudat~~ carregat d'espatlles,
color cetrina la fac, llarg de braços - un
monjoide amb ulleres - i amb un somri-
de cínic perdurable, era, per a la placeta
de l'Angelot, una altra institució. El padri
de la botigueta cantonera, les xiques de
la planxadna, l'aprenent del fuster i
aquell revalencianot de la taverna el
nomenaven "el Sempor Uilà" encara que
amb nos res s'ob~~re~~ asemblava amb el Uilà
dels globus; probablement fora de l'any

10/ de la taverna ningú dels de la plaça no
conèixer personalment aquell artista popu-
lar de si de seple. Cada dia, quan don Antoni
Parcís passava per la placeta, eren justeta-
ment les quatre i quart.

- Fa ve el sempre lliurà; poseu els rellonges
a l'hora.

I don Antoni a llargues canades travesa-
va la plaça, enfilava la porta del pati; la
casa vella, gran, freda; arquitectura del
retcents, el trapava.

Rosaura ni era bonica ni era jove. ¿Per
què aprenia francès? ¿Voldria don Rosaura
fer la secretària particular? ¿Voldria fer
un viatge per l'estranger?